

**ŽUVININKYSTĖS SKYRIAUS PATARĖJOS
ADRIJOS GASILIAUSKIENĖS
KOMANDIRUOTĖS Į HELCOM STATE & CONSERVATION SUSITIKIMĄ
ATASKAITA**

2019-05-13 Nr. 3PR - 48

Komandiruotės vieta – Hamina, Suomija.

Tikslas – dalyvauti HELCOM State and Conservation susitikime.

Trukmė – gegužės 5-10 d. 2019 m.

Dalyviai – Estija, Lietuva, Lenkija, Vokietija, Suomija, Danija, Švedija. Lietuvą atstovavo Adrija Gasiliauskienė, ŽŪM Žuvininkystės skyriaus patarėja.

1. Darbotvarkė patvirtinta.

2. Bonus Fumari projektas.

Skirtas Baltijos j. monitoringui tobulinti. Pristatomas projekto įgyvendinimo statusas. Parengtas klausimynas, kuriuo siekiama sužinoti, kokius dabartinio monitoringo trūkumus įžvelgia šalys ir socialiniai partneriai. Projekto planuojama pabaiga – 2020 m. kovas.

3. Bonus Seam projektas

Monitoringo priemonių statuso ir efektyvumo įvertinimas. Projektu siekiama pasiūlyti priemones pagerinti atliekamų monitoringų duomenų kokybę. Pirmu etapu yra nustatomi atliekamo monitoringo trūkumai ir silpnosios vietos. Antruoju – naujų metodų pasiūlymas. Trečiuoju – siūlomi šgyvendinimo būdai. Ir galiausiai – pasiūlymas dėl peržiūrėtos Baltijos jūros monitoringo programos. Trys monitoringo kryptys – bentinis monitoringas, pelaginių rūšių monitoringas ir kenksmingos medžiagos.

4. Rekomendacijos dėl nenormalių situacijų jūros aplinkoje

Vedančioji šios rekomendacijos įgyvendinimo šalis yra Estija. Pasiūlyta įsteigti bendradarbiavimą apsieičiant duomenimis apie nenormalias situacijas ir, kai toks bendradarbiavimas bus įsteigtas, rekomendaciją panaikinti. Vedančioji šalis Estija parengė ir pateikė paraišką dėl finansavimo. Paraiška buvo pateikta 2019 m. sausį. Jei bus gautas finansavimas, projektas būtų įgyvendintas per trejus metus ir numatyta, kad sukurta pranešimų sistema apie ekstremalius įvykius jūroje veiktų dar bent keturis metus po projekto pabaigos.

5. Programos dėl paplūdimių taršos monitoringas

Peržiūra jau buvo įtraukta į praėjusio susitikimo darbotvarkę

Siekama, kad ataskaitų teikimas būtų efektyvesnis ir pritaikytas duomenų surinkimo terminams. Taip pat siekiama, kad būtų pakankamai laiko įvertinti esamus duomenis ir pateikti juos kokybiškus. Taip pat svarbu peržiūrėti, kokių duomenų ataskaitos turi būti pateikiamos kasmet, kas du metus arba kas daugiau metų.

DE, DK pažymi, kad duomenų teikimas rudenį yra labiau oriimtinas, nei pavasarį.

LT – su žvejyba susiję duomenys yra teikiami kasmet Europos Komisijai.

6. Monitoringo programa dėl paplūdimių šiukšlių

Tai viena iš HELCOM monitoringo programos apie šiukšles dalis. State&Conservation patvirtina pateiktą programą.

7. Chlorofilo a monitoringo gairės

Gairės buvo jau pateiktos 7-ajam State&Conservation susitikimui, bet vis dar nėra patvirtintos. Dauguma šalių susiduria su problema dėl skysto azoto, kuris įrašytas į gaires, kaip medžiaga, kurioje reikia laikyti mėginius. Reikalingi specialūs leidimai dirbti su šia medžiaga ir laivuose tai nėra įmanoma. Dėl to prašo nuorodą į šią medžiagą išbraukti.

Taip pat kyla diskusijos dėl atliekamo monitoringo laiko – siūloma orie esamų laikotarpių (gegužė – rugėjis ir birželis – rugsėjis) dar pridėti ir kovas – rugsėjis.

8. Fizinės okeanografijos monitoringo gairės

Dokumentas apima jūros lygio, bangų ir srovių monitoringą. Dokumente pateikiami monitoringo strategija, priemonės, laikas bei metodai. Duomenys svarbūs saugiai laivybai ir jūrinei infrastruktūrai.

9. HELCOM indikatoriai – vedančios (atsakingosios) šalys ir kontaktiniai asmenys

Pristatyti esami indikatoriai pagal kiekvieną duomenų grupę ir už juos atsakingos bei pagalbinės šalys ir pristatyti naujai siūlomi indikatoriai.

10. Eutrofikacijos įvertinimas

Dirbama ties eutrofikacijos įvertinimo metodologija. HELCOM įvertino iš ICES gautą informaciją apie limituotus išteklius atlikti reikiamą įvertinimą. Informuojama, kad ICES pageidautų dirbti toliau. Sutinkama, kad darbas turi būti nepertraukiamas. Svarstoma, ar nebūtų įmanoma gauti finansavimą nedideliame projektui.

ICES derėtų įsivertinti, kiek laiko ir lėšų reikėtų parengti pasiūlymą projektui.

Klausoma šalių, ar būtų galimybė ir noras prisidėti prie šio projekto finansavimo.

SE – apsvarstys kofinansavimo galimybes ir informuos S&C vėliau.

11. Žinduolių sveikata

Įsteigta Žinduolių sveikatos grupė SEAL rėmuose. Vokietija yra vedančioji šalis šioje temoje. Parengtas grupės plano [projektas, kuriame išdėstoma darbo strategija ir uždaviniai. S&C pristatomas planas:

1. Toliau tobulinami jau egzistuojantys indikatoriai
2. Darbas ties naujais žinduolių sveikatos indikatoriais
3. Indikatorių klausimyno parengimas
4. Parengti atitinkamų indikatorių monitoringo gaires.

12. HELCOM indikatorių peržiūra

Vyksiančiame susitikime š.m gegužės 14-15 d. Berlyne bus toliau tęsiamas darbas ties HELCOM indikatoriais, jų peržiūra. Tai pirmas seminaras šia tema ir antrasis yra numatomas šių metų rudenį. Susitikimai vyks GEAR rémuose.

13. Priekrantės žuvų monitoringo gairės.

Pateiktos atnaujintos gairės.

EE – mano, kad gairės yra pernelyg netikslios, labiau aprašomojo pobūdžio, todėl jas reikėtų sukonkretinti ir keisti.

Nutarta, kad gairės dar bus tobulinamos toliau. Šalys yra kviečiamos pateikti savo pastabas ir siūlymus. Gairių tobulinimas vyks tarpesijiniu būdu.

14. Peržiūrėta rekomendacija dėl integruoto jūrinio ir pakrantės žmonių veiklos valdymo įgyvendinimo.

Rekomendacijos peržiūra buvo inicijuota S&C 3. Atnaujinant informaciją S&C 9 apie rekomendacijos peržiūrą, buvo konstatuota, kad peržiūra yra dar nebaigta. Taip pat buvo nutarta, kad rekomendacija turi įtraukti ir esamus šsipareigojimus pagal MSP (Maritime spatial planing). Peržiūrėta rekomendacija buvo patvirtinta HELCOM 40-2019.

Šio susitikimo metu prašoma priimti domén patvirtintą rekomendaciją.

15. Žaliosios infrastruktūros koncepcija

Žaliosios infrastruktūros (GI) poreikis buvo identifikuotas Baltic Scope projekte ir informacija apie progresą turi būti nuolat pristatoma atitinkamose darbo grupése. Vienas iš uždavinių – iki 2020 metų ekosistemos turi būti išsaugotos diegiant GI ir atstatyta mažiausiai 15 proc. degradavusių ekosistemų. Svarbios žuvų buveinės buvo identifikuotos, kaip viena iš projekto dalių ir parengti jų žemėlapiai.

Susitikimas priémé domén pateiktą ataskaitą apie projekto įgyvendinimą.

Vedančioji šalis dėl GI koncepcijos – Latvija.

Būtina nustatyti prioritetą atstatyti ir toliau vystyti GI.

EK gairės dėl žaliosios ir melyniosios infrstruktūrų naudojimo ir vystymo turi būti netrukus tvirtinamos.

Planuojami etapai – nustatyti ekologiškai vertingas teritorijas ir parengti šių teritorijų žemėlapi.

Renkami duomenys – žuvys (nerštavietės), žinduoliai, produktyvūs paviršiniai vandenys.

16. Baltijos jūros aplinkos rodiklių (BSEFS) peržiūra

Tikslas – pristatyti informaciją apie esamą Baltijos jūrinę būklę bei kitimo tendencijas. Informacija renkama apie hidrografinius faktorius (temperatūra, sūrumas, vandens atoslūgiai), kurie didžiaja dalimi reguliuoja jūrinį gyvenimą, apie maisto medžiagų ir kenksmingų medžiagų sankaupas, planktono išvešėjimo periodus, rūšinę sudėtį, radioaktyvumą, nelegalų degalų nuotékį.

Svarstoma, ar nereikėtų atsisakyti tam tikrų persidengiančių su kitomis ataskaitomis rodiklių atnaujinimo:

- Bakterioplanktono augimas
- Cianobakterijų išvešėjimas.

Už šiuos rodiklius atsakinga SE, tad véliau informuos, ar jie pasirengę būtų ir toliau rinkti duomenis apie šiuos rodiklius.

- Fitoplanktono sudėtis (atsakinga FI, siūlo jo atsisakyti)

17. Kormoranų populiacijos plėtra

19- amė amžiuje kormoranai buvo beveik išnaikinti kai kuriose Baltijos šalyse. 1960 metais Europos populiacija tapo tik apie 4000 porų, iš kurių pusė buvo Vokietijos ir Lenkijos teritorijose. Ėmusis apsaugos priemonių populiacija ėmė gausėti nuo 1970 metų. 1980 metais kormoranai jau ėmė plėsti savo arealą į šiaurines ir rytines Baltijos dalis. Šiuo metu jų populiacija yra dažna visoje Baltijos jūros teritorijoje. Šiuo metu populiacija siekia 190 000- 210 000 porų. Didžiausias tankumas stebimas ženkliai eutrofizuotose estuarijose pietų Baltijos regione (Odra, Vistula, Kuršių Nerija).

Parengtoje ataskaitoje pristatoma dabartinė kormoranų populiacijos būklė bei jos valdymo priemonės kiekvienoje iš Baltijos šalių.

18. Paraleliai vykdoma veikla

- Jungtinė ekspertų grupė dėl kenksmingų medžiagų. Susitikimas vyko š.m. baland-io 4-5 d.
- Jungtinė ekspertų grupė dėl bentinių buveinių. Susitikimas planuojamas rudenį Helsinkyje
- HELCOM – OSPAR-ICES jungtinė grupė dėl jūros paukščių
- Radioaktyvių medžiagų monitoringo darbo grupė. Susitikimas planuojamas gegužės 21-23 d. Danijoje.
- Žinduolių ekspertų darbo grupė. Sekantis susitikimas Helsinkyje rugsėjo 24-26 d.
- Klimato kaitos ekspertų darbo grupė. Susitikimas Švedijoje rugpjūčio mėn.

19. Kenksmingų medžiagų darbo grupės rezultatai

- Peržiūrėti vertinimo indikatoriai
- Reikalinga atlikti tolesnę teršalų analizę ir nustatyti mėginių ėmimo iš nuosėdų planą
- Į tolesnius tyrimus įtraukti ir zebrinę midiją
- Nutarta ir toliau vertinti vario lygius, nes ši medžiaga yra geras indikatorius veiklos, nuo kurios patiriama tarša jūrinėje aplinkoje
- Svarstomas buvo poreikis įtraukti kaip biojvairovės indikatorių Baltauodegį erelį (dėl šio indikatorius kyla ginčai, nes manoma, kad jį mitybinės zonos yra vidaus vandenys, tad jis negali būti jūrinės aplinkos būklės indikatoriumi)

20. Ekspertų grupės dėl eršketų atstatymo įkūrimas

HELCOM 40/2019 patvirtino Baltijos jūros eršketų veiksmų planą. Siekiama reintrodukuoti Baltijos eršketą į potencialiai neršimui tinkamas upes.

Parengti ir pristatyti ToR šiai grupei.

Grupė palaikė, kad ToR būtų teikiami tvirtinimui HOD 56 – 2019.

21. BSAP priemonių pakankamumo (SOM) analizė

Bus siekiama išanalizuoti, kiek esamos priemonės ir numatyti veiksmai prisideda prie Baltijos jūros būklės gerinimo.

SOM platforma apima:

- Kenksmingas medžiagas

- Povandninį triukšmą
- Jūrinės šiukšlės
- Nevietines rūšis.

Planuojama įtraukti į analizę ir žuvis.

Analizė parodys, kokie numatyti veiksmai turėtų būti stiprinami, kad pasiekti norimo efekto, kurių, galbūt, galima atsisakyti ir nustatyti, ar reikalingi nauji, anksčiau nenumatyti veiksmai.

Atliekant SOM analizę nebus analizuojamos priemonės, kurios neturi tiesioginio poveikio aplinkai (pvz. administracinės ir pan.)

Svarbu – niustatyti/išmatuoti, kiek kiekviena priemonė sumažins spaudimą aplinkai. Siekiant apčiuopiamesnių rezultatų, priemonės yra grupuojamos.

Naujai reikalingos priemonės bus identifikuojamos jau šių metų rudenį.

Biojvairovė. Paukščiai - 29 rūšys įvertintos. Žinduoliai - Pilkėjo ir žieduotojo ruonių populiacijos įvertintos, jūrų kiaulių populiacija įvertinta. Žuvis - įtrauktos priekrantės žuvis, verslinės žuvų rūšys ir andronominės rūšys.

22. HELCOM tikslai

2018 m. buvo sutarta dėl naujų tikslų dėl jūros šiukšlių, povandeninio triukšmo ir jūros dugno ardymo.

S&C grupė peržiūrėjo ekologinius tikslus. Pagrindiniai ekologiniai tikslai:

- Baltijos jūra be eutrofikacijos
- Baltijos jūra be kenksmingų medžiagų
- Baltijos jūros biojvairovė geros būklės
- Jūrinė veikla draugiška aplinkai.

Ties visais šiais tikslais dirbama ir kitose grupėse – GEAR, PRESSURE. Pressure grupei tenka daug atsakomybės dėl naujai iškeltų tikslų įgyvendinimo planų, indikatorių rengimo.

Nauji tikslai - Jūros šiukšlės priskiriamos antram ekologiniam tikslui, povandeninis triukšmas ir jūros dugno ardymas – prie Jūrinės veiklos draugiškumo aplinkai (4-as tikslas).

Kaip jau minėta anksčiau, būtina parengti indikatorius pagal tai, kokius realiai duomenis galima gauti iš šalių.

Susitikimo dalyviams pasidalinus į dvi grupes – biojvairovės ir eutrofikacijos, buvo peržiūrėti ir atnaujinti šių pagrindinių ekologinių tikslų uždaviniai. Eutrofikacijos grupėje, kaip naujus uždavinius, buvo pasiūlyta minimizuoti žemės ūkio ir namų valdų poveikį jūros aplinkai, gaminti produktus taip, kad mažinti jūros užterštumą šiukšlėmis (pakuotėmis), mažinti antropogeninį triukšmą ir jo daromą žalą laukinei aplinkai.

Biojvairovės grupėje, kaip nauji uždaviniai, buvo įtraukta – stipri biojvairovė, leidžianti vystytis ekosistemoms, kokybiškos buveinės ir pakankamas jų kiekis, gyvybingos bendruomenės (augalų ir gyvūnų), gerai funkcionuojantys mitybiniai tinklai.

Adrija Kasiliauskienė

2019 05 13

2019 m gegužės 13 d.

Monė Rimšaitė-Palioniūtė

2019-05-13